

Номінація «Сценарій позакласного заходу для учнів 10-11 класів НУШ»

Любов Сембрак,

учитель української мови й літератури
вищої категорії, учитель-методист,
ЗЗСО I-III ступенів смт. Нижанковичі
Самбірського району Львівської області

«Патріотичні пісні потрібно писати завжди, а не тоді, коли їх писати треба...»

Сценарій літературної світлиці пам'яті Кузьми Скрябіна для старшокласників

УДК 37.091.3:379.81

<https://doi.org/10.33989/3083-6387.2026.2.362629>

Мета заходу: пригадати основні віхи життя і творчості сучасного співака Андрія Кузьменка; через прослуховування пісень у його виконанні сприяти вихованню в старшокласників активної життєвої позиції, любові до України, розуміння важливості часу, у який ми живемо; удосконалювати декламаторські здібності учнів, їхнє вміння інтерпретувати тексти сучасних пісень.

Обладнання: мультимедійна дошка, фліпчарт, чистий аркуш А1, кольорові маркери, світлина Андрія Кузьменка, гітара, троянда.

Ведуча. Одинадцять років... Це багато чи мало? Для когось — усе життя, для когось — лише роки дитинства... Когось за одинадцять років можуть зовсім забути, а когось пам'ятатимуть і через сто десять років. Одинадцять років назад не стало Андрія Кузьменка — Кузьми «Скрябіна». Але сьогодні, через одинадцять років, він знову разом з нами! Він промовляє до нас своїми піснями.

© Любов Сембрак, 2026

Кузьма Скрябін

Вірш

Ну як ти там без мене, Україно?
Чи не забули ще моїх пісень?
Я пам'ятаю кожну ту хвилину,
Що з вами був. Ціную кожен день.
Чи зацвіли сади уже весною?
І що нового каже рідний Львів?
Якби ж я знав, що буде так зі мною,
То, певно, за кермо тоді б не сів...

Ведучий. Здавалося, ми довго будемо насолоджуватися новими й новими піснями цього улюбленця молоді. Він так багато планував зробити, він так багато мріяв. Він завжди ділився своїми ідеями та тим, які класні речі він придумав. Він міг про це говорити годинами. Він ніколи не давав зупинитись чи впасти в депресію, вважав своїм обов'язком розбу-

Конкурс для вчителів «Література: урок і поза уроком»

дити усмішку і сподівання, що завтра буде кращим за сьогодні. Він був великим мрійником і великим бешкетником з ні з чим незрівняним батярським духом. Був. Важко говорити про нього в минулому часі. Тому ми й не будемо цього робити, бо він є тут. Є і буде.

Ведуча. Життя лідера гурту «Скрябін», співака, письменника, телеведучого, продюсера, актора Кузьми — для друзів та Скрябіна — для прихильників, Андрія Кузьменка — широкого українця і справжнього громадянина своєї держави обірвалося на 47-му році життя. Уранці в понеділок 2 лютого 2015 року страшна новина сколихнула країну: улюблений артист мільйонів загинув у ДТП.

Ведучий.

Люди не вірили повідомленням.
Просто не хотіли вірити.
«...Вибачте, сталась помилка,
Прикра, звичайно... Дарма.
Ми «поховали» Андрійка,
Але він живий, Кузьма.
То не його машина!
То не він за кермом!
Справді, ми трохи згрішили,
Здійнявши всіх догори дном».
Пишуть усі видання,
Лунає зі всього ТБ,
Країна зітхне востаннє
І знову почує тебе.
«І нащо ви так тужили?
Я тут, чуваки, живий!
Ну, трохи пропав «з ефіру»,
Зробив собі «вихідний»».

Ведуча. У романі у віршах Ліни Костенко «Маруся Чурай» є слова: «Що нам було потрібно на війні:

шаблі, знамена та її пісні». Це про пісні народної поетеси Марусі Чурай, які піднімали дух козаків. Сьогодні, у час війни, коли Україна стоїть за свою незалежність, це саме ми можемо сказати про пісні Андрія Кузьменка. Його пісні розтоплюють найхолодніші серця, вони вражають нас своєю чесністю і прямою, у них Андрій виклав свій погляд на проблеми сьогодення. Багато його пісень, хоч були написані ще до війни, зараз звучать дуже актуально, переосмислюються з погляду наших днів, бо Андрій сучасний.

Ведучий. Народився Андрій Кузьменко 17 серпня 1968 року в Самборі Львівської області. Опісля його родина переїхала до міста Новояворівськ, де він і почав свій творчий шлях. У дитинстві мріяв стати водієм сміттєвоза. На дитячому святі в садочку вперше проявилась творча особистість Кузьми, коли він, не побачивши в залі мами, розплакався та не розповів віршика. Далі була школа, де часто траплялися різні курйозні ситуації. Мати була вчителькою музики, резиновим тапком заганяла Андрія в музичну школу (яку він закінчив по класу фортепіано), до 8-го класу вчився добре, а далі з'їхав, тоді почав грати музику.

Ведуча. У десятирічному віці Кузьма почув пісню The Beatles «Lady Madonna» та здивувався тим, наскільки простою була музика і наскільки сильно вона вставляла (спершу Андрій «награв» цю мелодію на власноруч зробленій електрогітарі, далі — на піаніно, відчув такий душевний підйом, що почав придумувати мелодії сам). Далі Кузьма захоплюється музикою disco (Boney M.), проте не відвідує дискотеки та танці, а сидить вдома і зтирає свої платівки. Згодом закінчив факультет стоматології, йому то було не цікаво, однак довчився на прохання батьків.

Займався спортом, кандидат у майстри спорту з

Учителька Любов Сембрак із учнями ЗЗСО I-III ступенів смт Нижанковичі Самбірського району Львівської області

Конкурс для вчителів «Література: урок і поза уроком»

біатлону. 13 вересня 1997 року дружина Світлана народила доньку, яку назвали Марією-Барбарою — на честь польської акторки Барбари Брильської, кумира дитинства Андрія Кузьменка (за його словами, дружина також дуже схожа на Барбару Брильську)

Ведучий. Музичну команду компанія друзів створила в 1989 році в містечку Новояворівськ Львівської області.

Назва «Скрябін» з'явилася 6 липня 1989 року. За йковський, збираючись надіслати знятий кліп на один авангардний фестиваль, «резонно запитав, як це все назвати в титрах?». У той момент із ними у студії не було саме Скряби. Учасники гурту вирішили «підставити» його й назвали гурт його прізвиськом. Хоча й слово це їм сподобалося: коротке, трохи екзотичне, легко запам'ятовується. Гурт видав сімнадцять студійних альбомів, два збірники синглів, один концертний альбом та створив багато інших музичних проєктів. Єдиним незмінним учасником «Скрябіна» був Андрій Кузьменко, він же Кузьма, Кузьма Скрябін.

У жовтні 2014-го запустив власне інтернет-радіо під назвою «S.R.A.K.A.—Своє Радіо Андрія Кузьменка», у якому, за його словами, грала музика, яку він слухав в машині.

Ведуча. Ось думки із щоденника Кузьми Скрябіна — На жодній дискотеці ти не почувеш пісню українською мовою. Може, хіба на заході. На радіо крутять тоді, як всі сплять. Парадокс і ганебна ситуація. Тому молоді люди шукають собі кумира не в своїй країні. А то для нас вже гайка. Української мови має бути повно. Тоді її захочеться вивчити.

— Мама моя колись дала мені пораду: «Андрійку, чим ти менше будеш мати вільного часу в дитинстві, тим більше матимеш його, як станеш дорослим». Я сприйняв це через сльози, кров і піт. То діло перейшло не то що в охоту вчитися, а просто щоб не було скандалів вдома. Бо тільки отримував трійку, в мене був такий скандал, що ходив пішки по потолку. В мене кидали тапочки, я стояв на якомусь гороху чи гречці колінами в куті. Але все-таки батьки змогли вселити, що треба пахати для того, щоб вимагати потім щось від життя.

— Я був недобрий син всередині, бо мав супротив до батьків. Він пропав в мене в 30 років. Запізно. Злоти до батьків не має бути.

— Останнім часом повилазили всякі болячки, зв'язані з легковажним ставленням до життя. Якесь грижі в шії. Причому та грижа почала вже так боліти, що вже рука відніматися почала. Спочатку думав: «Так, то не я, то не в мене болить». А коли одного ранку рука вже окремо від тебе лежить, поняв, що треба щось робити. І найшовся моментально час, коли треба тебе спасати. Зараз щоранку по 15 хвилин роблю гімнастику. По кілометру плаваю у басейні.

— Як має закінчитися життя, так і закінчиться...

Ведучий. Андрій Кузьменко не спекулював на патріотизмі, адже вважав, що патріотичні пісні варто писати постійно, а не під хронологічне замовлення чи в час націоналістичного буму. Перший блок пі-

сень, які ми сьогодні послухаємо, — патріотичні. Пісню «Кинули» він написав, коли до влади повернувся Янукович.

Пісня «Кинули»

Ведучий. Пісні про державу «Руїна», «Сам собі країна», «Історія» (Майдан) були написані в різний час і навіть в різні епохи, але всіх їх поєднує незламний дух патріотизму. Слова Кузьми давно розібрали на цитати. Одна з них — з пісні «Сам собі країна»: «Ти сам собі країна, зроби порядок в своїй голові». Автор закликає любити свою Батьківщину, не шукати щастя в інших країнах, а будувати його навколо себе.

Пісня « Сам собі країна»

Ведуча. Думки про життя, які висловлював Кузьма у своїх інтерв'ю, стали сьогодні топовими.

Висловлювання Андрія Кузьменка.

1. Чим більше хочеш взяти від життя — тим менше воно хоче тобі це дати
2. Люди! Гарного вам дня, хоч я навіть не знаю, що сьогодні — вівторок чи субота, та пофіг, вбивайте хамство посмішкою.
3. Хамство — це кал, який виходить через рот!
4. Рахувати дати — то є ідіотська традиція.
5. Вином замазуєм отруту, що заважає бачити себе, і сам себе не зможеш ти почути, якщо в тобі душа вже не живе.
6. Якщо у вас немає гармонії — то беріть гармонь і гармонуйте!
7. Мій дім — єдине в світі місце, де мене люблять і чекають незалежно від того, хто я і скільки заробляю. Я ніколи не зраджу найближчих мені людей.
8. Помітив, що для того, щоб зробити людину щасливою, не треба якісь величезні простори. Досить включити фантазію і облаштувати той мінімум, який маємо, щоб почувати себе краще.
9. Краще висушити одну дитячу сльозу, ніж пролити ріки крові.
10. Краще бути оптимістом, який нічого не знає, ніж загинатися і рости собі горб від того, що навколо самі проблеми.
11. Якби теперішній Кузьма побачив тодішнього Кузьму, сказав би: «Хлопче, затисни зуби. Через двадцять років все буде «зашибись!»

Ведучий. У мирний час Андрій закликав чути одне одного і розуміти не тільки себе. Не розуміли, не чули, тому й маємо війну. Коментуючи останні події на сході країни, Кузьма висловлювався доволі критично: «То є давним-давно війна. І що там робиться — ті кудись стріляють, другі кудись стріляють, гинуть мирні люди — ніхто нічого не врубается. Наша політика, видно, має якісь свої види на те діло... Мені 47 років, я завжди думав, що в 47 я буду розумним, поважним чуваком. Я буду знати відповіді на всі питання. Зараз, якщо подивитися на те, що відбувається, я не можу пояснити жодного. Просто констатація факту. Сука-війна...», — говорив Андрій в одному зі своїх інтерв'ю.

Конкурс для вчителів «Література: урок і поза уроком»

Пісня «Сука-війна»

Ведуча. За кілька днів до загибелі Андрій записав свою останню пісню «Кінець фільму». Стає моторошно, коли наприкінці цієї композиції лунають пророчі слова: «А зараз вже кінець траси, машину у гараж, а зараз вже кінець, а зараз вже кінець фільму... А зараз вже кінець...»

Ведучий. Кузьма не встиг поставити свою машину в гараж, адже повертаючись із концерту, присвяченого бійцям АТО, на 86-му км траси Кривий Ріг — Кіровоград, біля села Лозуватка Криворізького району Дніпропетровської області, позашляховик Toyota Sequoia, у якому був співак, зіткнувся із молоковозом «ГАЗ-53». Від отриманих травм Андрій Кузьменко загинув на місці.

Ведуча. 4 лютого 2015 року відбулась церемонія прощання з Андрієм Кузьменком «Скрябіним» у Преображенській церкві у Львові. Поховали Андрія 5 лютого на Брюховицькому цвинтарі поблизу Львова.

Пісня «Кінець фільму»

Ведучий. Зараз Кузьму Скрябіна називають іконою українського року, і звідусіль заголовки кричать про щирість та мудрість Андрія. А талантом він був завжди. Патріотом держави був завжди. Був щирим, простим і водночас мудрим, закликав любити Україну у будь-які моменти, закликав до взаєморозуміння. Невже, щоб людину почули, їй треба загинути?

Ведуча. Ось думки з мережі.

Каюсь! При житті я ставився до нього якось скептично... хоча він був безпосереднім, прямим і правдивим! І лише тепер я зрозумів, кого ми втратили... Клубок у горлі і сльози на очах... Він співав і говорив завжди те, що думав! А цей наш незрівнянний галицький говір... У його устах він звучав з особливим ШАРМОМ! Здається, ніхто так не вмів, «закрутити фразу» і сказати її з таким гумором, що реготали всі довкола, тримаючись за животи... Душа будь-якої компанії, справжній друг і ПАТРІОТ СВОЄЇ ЗЕМЛІ!!! Ну чому Бог завжди забирає НАЙКРАЩИХ... СПИ СПОКІЙНО АНДРІЮ... МИ БУДЕМО ПАМ'ЯТАТИ ТЕБЕ ЗАВЖДИ... НЕБЕСА ВІДКРИТІ ДЛЯ ТЕБЕ... ДЯКУЄМО ТОБІ ЗА ТЕ, ЩО ТИ БУВ...

Ведучий. Пісні його різні. Веселі і сумні, прості і з надрином, душевні й жорсткі.

Продовж Кузьму (продовжити рядки пісень Скрябіна)

1. **Останній раз одягнеш форму і поплачеш,**
Останній вальс танцює зі сльозами строгий завуч
«Випускний»

2. **Мур-мур-мур, ми любим гламур.**
Напишаєм духами і зробим педикюр.
«Гламур»

3. **Ми цілий день так сиділи,** говорили і курили,
Пахли димом і любов'ю, говорили і курили.
«Говорили і курили»

4. **Ти у цьому світі — випадковий чувак,**
Ти втікай, добряк, заховайся, добряк!
«Добряк»

5. Шкільна любов, недовга

То є така хвороба
Шкільна любов, недовга
То є така любов.

«Шкільна любов»

6. **Мам,** Ти мене вибач, шо я став дорослий
І вже минула сорок третя осінь,
Як я побачив перший раз свій дім.

«МАМ»

7. **Іде маршрутка**
Як велика собака будка
На дорозі всіх підрізає
Бо шансон в салоні рубає

«Маршрутка»

8. **А пам'ятаєш**
Метро нічного Берліна

І наші тіні на стінах —
Місця щасливих людей?

«Місця щасливих людей»

9. **Не стидайся — то твоя земля,**
Не стидайся — то Україна.

Добре там є, де нас нема,
Стань для батька нормальним сином.

«Сам собі країна»

10. **Старі фотографії на стіл розклади,**
Дитячі історії смішні розкажи,
І справжнім друзям, не забудь, подзвони,
Бо добре чи зле, з тобою завжди вони.

«Старі фотографії»

11. **Сонце на стінах**

Сонце на стелі,

Танець пінгвіна
Страшно веселий.

«Танець пінгвіна»

12. **Де правду шукати, коли брат на брата,**
Я хочу тут жити, а не стріляти.

Де правду шукати, до кого кричати.
Я хочу тут жити, а не вмирати.

«Історія»

13. **Нас просто кинули,**
Як лохів розвели, за спинами

Діла свої зробили, злили нас,
Мене з тобою — разом в унітаз.

«Кинули»

14. **А зараз вже кінець фільму,**
Я тільки в своїх снах тебе ще раз обійму.

А зараз вже підуть титри;
Ми так і не навчилися з роками терпіти.

«Кінець фільму»

15. **Давай повернемося у своє місто,**
З якого втікнути так хотіли!

Давай одягнемо потерті джинси,
В яких у школу нас не пустили!

«Лист до друга»

16. **Давай виключим світло і будем мовчати**
Про то, що не можна словами сказати,

Не можна писати, неможливо зіграти,
А тільки мовчати, тихенько мовчати.

«Мовчати»

Конкурс для вчителів «Література: урок і поза уроком»

17. **Не будь рагульом, не пий за рульом,
Кожен шофер нетверезий знайде свою березу.**
Не будь рагульом, не пий за рульом,
На дорозі п'яний страшніше урагана.
«Не будь рагульом»

18. **А моя країна — суцільна руїна,
І гордо ходить в кепках і спортивних штанах.**
А моя країна — суцільна руїна,
Як можна не любити свою землю аж так?..
«Руїна»

19. **Я не тримаю зла зовсім ні на кого,
Жити кайфово так, як дякую Богу.**
Я не тримаю зла зовсім ні на кого,
Жити кайфово так, як дякую Богу.
«Я не тримаю зла»

20. **Спи собі сама, коли біля тебе мене нема.
«Спи собі сама»**

Ведуча. А тепер поговоримо про інші пісні. Пісні, які легко слухати і старшим, і юним, пісні, які зачіпають струни душі кожного, бо кожен учився в школі, бо в кожного була мама, у кожного була перша любов і вдома є альбом із старими фотографіями.

Ведучий. Кого із нас у школі не навідувала любов? Може, й не перша, бо перша могла бути ще в садочку. Але у кожного вона була або є.

Пісня «Шкільна любов»

Ведуча. А ось уже й кінець шкільних років. У всіх, хто закінчував школу, був випускний. Чи буде він у нас, а якщо буде — то який? — невідомо. А в Кузьми він був. Про це і пісня.

Літературна світлиця пам'яті Кузьми Скрибіна в ЗЗСО І-ІІІ ступенів смт Нижанковичі Самбірського району Львівської області

Пісня «Випускний»

Ведучий. Композиція «Старі фотографії» — знакова у творчості гурту «Скрябін». Сам Андрій Кузьменко називав її найкращою у своєму репертуарі.

Пісня «Старі фотографії»

Ведуча. Найбільш щемливою, такою простою, але водночас глибокою за змістом є пісня з короткою назвою «Мам». Бо хто з нас так не звертався до своєї мами у хвилини найбільшої близькості — мам! Згадаймо ж зараз своїх матерів.

Пісня «Мам»

Ведуча. Цілком погоджуюся з його словами: «Патріотичні пісні треба писати весь час, а не тоді, коли їх писати треба». Бо до того, як в країні таке сталося, ніхто їх не писав, а зараз всі стали такими патріотами — понадівали собі вишиванки і поналіплювали їх на машини. Їх ще «вишиватниками» називають. Начепив вишиванку — і вже думаєш, що все помінялося. Та вишиванка має бути дещо глибше, зашита мамою і татом...». У Кузьми вишиванка була в серці. Була Україна. Тому зараз його справді пошановано на різних рівнях. Шкода, що посмертно.

Ведучий. На місці загибелі Кузьми встановлений меморіальний знак.

Ведуча. 1 жовтня 2015 року у Луцьку був відкритий пам'ятник Андрію Кузьменку.

Ведучий. На Львівському марафоні переможцям видавали медалі з портретом Кузьми.

Ведуча. На будинку Управління Держприкордонслужби встановлено пам'ятний знак Андрієві, який часто допомагав прикордонникам.

Ведучий. Андрій Кузьменко має орден «За заслуги» І ступеня (посмертно) (29 жовтня 2015) — за значний особистий внесок у розвиток національної культури, збагачення вітчизняного музичного мистецтва, багаторічну плідну творчу діяльність.

Ведуча. В одному із віршів з просторів Інтернету є слова:

Прийшов у світ цей Скрибін не дарма.
Його країна нині — вся в руїнах.
Усім загиблим заспівай, Кузьма!
Ми ще поборемось за нашу Україну.

Як це актуально звучить зараз. Так, «Ми ще поборемось за нашу Україну!»

І не маємо права сумувати за Кузьмою. Кузьма би сказав «Ви що, чуваки, все буде окей, все буде добре».

Ведучий. У пам'ять про цю чудову, талановиту Людину захотілося зробити щось особливе і нам. У цей вечір кожен з вас має можливість звернутися до Скрибіна, залишивши свій напис на плакаті «Усе, що ми не встигли сказати Кузьмі».

Пісня «Місця щасливих людей»

Учні записують свої звернення до Кузьми на плакаті під звучання пісні пісня «А пам'ятаєш...»

Ведуча. Незважаючи ні на що, Кузьма завжди залишався оптимістом. Він насолоджувався своїм жит-

Конкурс «Слава нації»

тям і робив те, що любить. «Живіть так, щоб було з чого поржати», — казав Андрій.

Ведучий. І таким усміхненим він назавжди залишиться у нашій пам'яті. Дякуємо, що були сьогодні разом з нами!

Ведуча. «Нам треба жити так, щоби Кузьмі не було соромно за нас».

Ведучий. Кузьма, я щасливий, що можу слухати твої пісні.

Ведуча. Кузьма, я пишаюсь тим, що народилася разом з тобою на святій землі України!

Разом: Слава Україні! Героям слава!

Список використаних джерел

1. <https://www.ukrlib.com.ua/bio/printit.php?id=26509>
2. <https://tsn.ua/glamur/biografiya-kuzmi-skryabina-prostiy-hlopec-yakiy-stav-ikonoyu-ukrayinskogo-roku-406605.html>
3. https://24tv.ua/show24/malovidomi-pisni-skryabina-shho-pro-nih-vidomo-video_n2894629
4. <https://www.unian.ua/society/2378677-rokovini-zagibeli-kuzmi-skryabina-zgaduemo-naykraschi-pisni-spivaka.html>
5. <https://tykyiv.com/misteckij/9-rokiv-bez-kuzmi-skriabina-zoloti-khiti-legendi/>
6. https://kurs.if.ua/blogs/smert_skryabina_prychyny_i_uroky_14203.html

Творчі роботи учнів-учасників всеукраїнського конкурсу «Слава нації»

НАПРЯМ «РОЗПОВІДЬ ПРО ПОДІЮ АБО ОСОБИСТІСТЬ» Номінація «Творчість»

Карина Хор'якова,
учениця 11 класу КЗ
«Златопільський ліцей
№2 Златопільської
міської ради Харківської
області»

**Сніжана Миколаївна
Різченко,**
вчителька української
мови та літератури КЗ
«Златопільський ліцей
№2 Златопільської місь-
кої ради Харківської
області»

ЧУЮ ТЕБЕ, СИНУ!

Це було мальовниче село, де літньої пори хати потопали в зелені пишних садів, де дерева хилилися напитися прохолодної води з озерця, а ніжна матіола ввечері ділилася своїм неймовірним ароматом.

У гаю було чутно птахів, а легенький вітерець приносив на крилах запах свіжоскошеної трави. Узимку село чарувало засніженими краєвидами, візерунками на вікнах рідної хати, таємничим поскрипуванням снігу під ногами...

Уперше його почали бомбити восени. Тоді російська ракета влучила в дитячий садок. Добре, що там нікого не було. Більшість мешканців поспіхом виїхали, кинувши своє майно, утікаючи від війни.

Марія з чоловіком залишилися: жінка не хотіла покидати рідне подвір'я, у якому вони стільки років прожили. А ще вона повинна була дочекатися сина. От він повернеться, а їх немає. Жодне вмовляння не допомагало.

Сьогодні Марія знову прокинулася від тривожного сну. Він не залишав її в спокої вже декілька днів. Наснився Матвій.

Марія тихо вийшла з кімнати, щоб не розбудити чоловіка.

Ніч. Тиша. Так затишно і спокійно, на хвилини повіяло запашиним ароматом матіоли. Марія ще з дитинства любила ці квіти. Жінка йшла росянистою доріжкою до саду, бо тільки там почувалася добре. Сівши на лавку, вона почала розглядати дерева. Он видніється яблуня — це дерево вони посадили з чоловіком, як тільки одружилися, а ту вишню — коли вона розповіла Іванові про вагітність, а того персика — коли народила Матвійчика.

Згадалося усе до дрібниць. Сльози котилися по щоках, ранивши душу Марії. Її син, її гордість, її душа. Уже місяць він не виходив на зв'язок. Останні три дні жінка бачила дивний сон, але чи то сон був, чи реальність, вона не розуміла. Немов бачить Матвія в запеклім бою, під Донецьком. І б'ється її дитина сильно та відважно. І раптом — сяйво. «Матвійчику, синочку, хлопчику мій», — закричала мати і прокинулася. Та нема Матвія. Ніде нема.

...Сьогодні голос ніби твій почула, сину,

Ти кликав, схоже, мене уночі...

Що в цей момент одразу я відчула?

Відчула ніби твою руку на плечі.